

Koldingbogen

- ÅRSTAL:** 2014
- FORFATTER:** Anders Orris
- TITEL:** Neutralitetens fortrop – træk af Kolding og verden under Første Verdenskrig
- KORT RESUME:** 2014 markerer 100-året for udbruddet af Første Verdenskrig. Efterspørgslen på ressourcer var stor, og danskerne kunne eksportere til de krigsførende nationer. Kolding blev centrum for denne udførsel af forsyninger. I Sønderjylland var man dog tvunget til at deltage aktivt i tysk tjeneste. Nis Paulsen var en af de unge mænd, der måtte lade livet på tysk side.

Neutralitetens fortrop – træk af Kolding og verden under Første Verdenskrig

Anders Orris

2014 markerer 100-året for udbruddet af Første Verdenskrig. Danmark spillede ikke en aktiv rolle i krigen, men den havde dog stor indflydelse på livet for danskerne. Danmark mobiliserede, og krigen skabte lukrative handelsmuligheder. Efterspørgslen på ressourcer var stor, og danskerne kunne eksportere til de krigsførende nationer. Kolding blev centrum for denne udførsel af forsyninger. Den sydlige del af den nuværende Kolding Kommune deltog dog aktivt i tysk tjeneste, da man dengang var en del af det tyske rige. Nis Paulsen var en af de unge mænd, der måtte lade livet på tysk side for et land, som han ikke ønskede at høre til. Dog kom Sønderjylland hjem efter krigen.

Spændte Kolding-borgere venter i augustdagene på, at flere soldater skal ankomme til byen med tog. Foto: Kolding Stadsarkiv.

Neutralitetens fortrop – træk af Kolding og verden under Første Verdenskrig

100-året for Første Verdenskrigs udbrud er naturligvis blevet markeret. Som mange andre 100-årsdage kendetegnes den ved, at årene op til præges af, at de levende fra dengang stille, men hastigt falder bort. Den sidste veteran med erfaring fra skyttegravene, Første Verdenskrigs stærkeste kendetegn, englænderen Harry Patch, døde som 111-årig i 2009. Herefter faldt de sidste messedrenge og budbringere bort, således at alle, der gjorde tjeneste i krigen, nu er borte. Antallet af mennesker, der er født i det 19. århundrede, kan i skrivende stund tælles på én hånd. Inden længe er krigens civile vidner også borte.

Flere historikere, heriblandt nærværende artikels forfatter, anser Første Verdenskrig som en slags grundlæggende katastrofe, som man kan betragte mange af det 20. århundredes tumultariske begivenheder som udløbere af. Naturligvis Anden Verdenskrig, men formentlig også selve nationalsocialismen og Holocaust henter baggrund i omdefineringen af Europas landskab, i den sønderskudte fremskridtstro samt i det industrialiserede masse mord, der vel gestaltede sig første gang ved slaget ved Marnefloden tidligt i krigen, hvor en halv million soldater fra den europæiske civilisations kernelande måtte bæres fra fronten på bårer eller i kister.

Det at overkomme og erindre Første Verdenskrig satte sig dybe spor i eftertiden. Det kan eksempelvis ses i forestillingen om den såkaldt tabte generation, født omkring år 1900, der krydsede skillelinjen mellem barn og voksen i krigens skygge, og hvis verden aldrig blev den samme igen. Slet ikke da det gik op

Et typisk billede fra skyttegravskrigen.

Foto: Christiansfeld Lokalhistorisk Arkiv.

for dem, at krigen - navnlig ved den mandskabs-tunge vestfront - tilsyneladende havde drejet sig om at flytte fronter nogle få kilometer frem eller tilbage. Tankevækkende nok blev netop området omkring Marnefloden centrum for voldsomme slag med fire års mellemrum. Som nævnt dels i krigens tidlige fase i september 1914, dels i dens afsluttende fase i juli 1918. På denne konto ofredes millioner af unge mænd, inden deres liv rigtig var begyndt.

I 100-året er de litterære klassikere om krigen også blevet aktualiseret som et tilbageblik til dengang. Fra den tabte generation findes for eksempel den tyske forfatter Erich Maria Remarques (1898-1970) berømte og i 1930 filmatiserede roman *Intet nyt fra Vestfronten*, der fortsat er krigens store pacifistiske beretning. På grund af netop denne vinkling blev det foreslået, at Folkeforbundet - forløberen for

vor tids FN - skulle afvikle forevisninger af filmen i stor skala for dermed at forhindre en ny krig. Fra den mindre pacifistiske afdeling kan nævnes den tyske forfatter Ernst Jüngers (1895-1998) bog *I stålstormen*, der - til trods for at den solgte i enorme oplag i årene efter krigen - først i 2012 blev oversat til dansk, måske fordi den fortalte en fortrængt, men dog relevant historie om krigen. Jünger var i flere årtier en kontroversiel skikkelse, ikke mindst på grund af sin forbindelse til nationalistiske og revanchistiske kredse i 1920'ernes og 1930'ernes Tyskland, men *I stålstormen* er den dag i dag en lysende interessant beretning om krigen som et rum for udfoldelse af menneskelig urkraft. Jüngers opfattelse af krigen findes afspejlet i titlen: Krigen er som en storm, et naturfænomen, som nok kan være heftigt, men som også driver over igen.

Der kom til at eksistere mange fortællinger om Første Verdenskrig. Mentalitetshistorisk blev linjen fra Remarques roman formentlig den dominerende, ikke mindst set i lyset af Anden Verdenskrig og betragtningen af perioden 1914-45 som en samlet europæisk katastrofe og borgerkrig. Karakteristisk nok valgte Ernst Jünger i 1950'erne resignationen. Han måtte tænke sig om, efter en ny katastrofe af ufatteligt omfang var skyllet ind over Europa. Danmark befandt sig på alle måder i udkanten af Første Verdenskrig. Fra begyndelsen var landet neutralt. I mangt en danskers bevidsthed var krigen formentlig også langt væk. Det er ikke tilfældigt, at man ved krigen begyndelse talte om en krig, "*der skulle skabe en ende på alle krige*", og at dette bon-

mot - lige som for eksempel 1914-slagordet "*hjemme til jul*" - senere skulle få en temmelig trist efterklang.

To forhold spillede ved krigen begyndelse en hovedrolle for Danmark - bundet i to klassiske kendetegn for landet. Dels den nære beliggenhed til Tyskland der skabte frygt for, at Danmark kunne blive trukket med ind i krigen som en aflægger af tyske krigsudfoldelser, hvad enten det gjaldt geografisk-strategiske eller forsyningsmæssige hensyn. Dels en videre konsekvens af samme forsyningsmæssige hensyn, det vil sige Danmarks status som en lille åben økonomi, der var afhængig af gode muligheder for både import og eksport. Krigsrestriktioner og handelshindringer var et neutralt Danmarks største udfordringer.

*"Den 31. juli [1914] var man klar over, at nu var krigen uundgaaelig, og et underligt bedøvende indtryk gjorde det paa befolkningen, da der ved nitiden om aftenen kom meddelelse fra grænsen [om], at tyskerne havde spærret alle vejene dernede ved hjælp af jernbaneskin-
ner, der i flere aar havde ligget i grøfterne. Ingen havde tænkt paa, hvad de skulle bruges til. Ingen havde tænkt paa, at de laa der. Nu saa man, hvorledes alt ogsaa paa saadant et lille punkt var ordnet forud."* Således skrev Oluf Bech i 1924 i sine erindringer fra tiden omkring og under Første Verdenskrig. Bech (1865-1958), der var direktør i Nationalbankens Kolding-filial fra 1901 til 1923 og byens borgmester fra 1916 til 1923, var en sirlig iagttager af hændelserne i Kolding. Bech blev ved lyden af krigstrømmer straks bekymret for to ting: Dels om Kolding-borgerne, der var påpasselige med deres pengesager, ville ile til bankerne og bede

Oluf Bech. Borgmester 1916-1923.

Foto: Kolding Stadsarkiv.

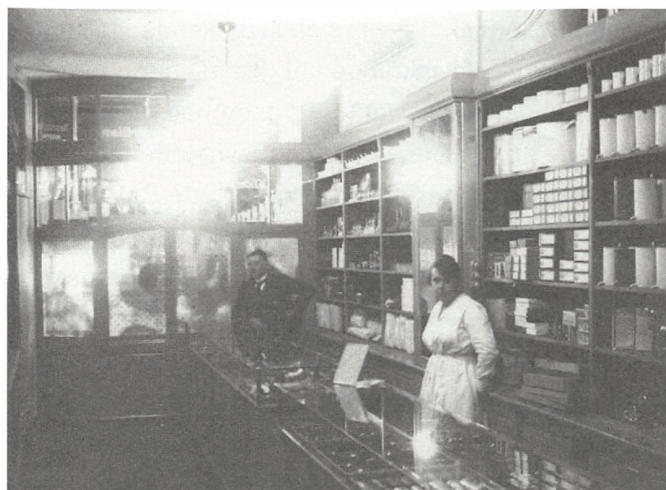
om at få deres indeståender udbetalt, hvilket kunne presse bankerne ud over deres formåen. Dels om de derefter ville ile videre til Nationalbankens filial og kræve pengene indløst mod guld, hvilket kunne presse nationalbankfilialen ud over dens formåen. Begge dele var gammelkendte konsekvenser af uro og krig. Bech lod derfor nationalbankfilialen åbne en time tidligere den 1. august 1914 og hermed en time

før de øvrige banker. Her erklærede han, at indløseligheden mod guld kun gjaldt hos hovedsædet i København. Således dæmpedes gemytterne, folk måtte gå hjem med uforrettet sag, og både almindelige banker og Nationalbanken fik et pusterum fra krigstrommerne. Som nævnt var Bech en dreven bankdirektør, og med tilfredshed noterede han i sine erindringer, at han i dagene omkring krigsudbruddet benyttede sig af det rigelige udbud af tyske mark til en lav kurs til at sikre Nationalbanken en betydelig gevinst, da kursen nogle dage efter krigsudbruddet stabiliserede sig igen.

En anden koldingenser, ekspeditionssekretær, cand.jur. Leif Ørkild, der var født i 1904, skrev i Kolding Folkeblad i 1973 en artikel med sine barndomserindringer fra tiden omkring Første Verdenskrig i Kolding. Ørkild skrev: *"Hver dag i de første mange måneder blev jeg sendt ned for at se på opslagene i avisernes vinduer om min fader var blevet indkaldt til sikringsstyrken. Hurtigt anskaffede vi os alle et af de mange krigskort, der kom i aviserne og indtegnede frontlinierne med farvet kridt. Tydeligt husker jeg Marne-slaget med den store bule på kortet, der blev rettet ud."* Ørkilds erindringer gengav to væsentlige glimt fra tiden omkring Første Verdenskrig. Drengene der løb til de ophængte aviser for at studere de seneste efterretninger. Et fænomen, som formentlig kendes fra hele Europa - i hvert fald også fra Tyskland. I journalisten Sebastian Haffners (1907-99) posthumt udgivne erindringer, *En tyskers historie - erindringer 1914-33*, blev løbeturen til de ophængte aviser også gengivet som en stærk barndomserin-

Nationalbankens Kolding-filial fotograferet i 1920'erne. Foto: Kolding Stadsarkiv.

Bøttern bag disken i sin forretning. Foto: Kolding Stadsarkiv.

dring fra tiden under Første Verdenskrig. Ørkild gengav i sine erindringer også et mere udpræget dansk kendetegn: Indkaldelsen af sikringsstyrken. Fra krigens begyndelse var det magtpåliggende for den danske regering, at Danmark skulle forholde sig neutralt i krigen. Et af redskaberne hertil var en betydelig militær mobilisering, som skulle søge at afværge en invasion.

Kolding blev et midtpunkt for denne mobilisering. Oluf Bech noterede sig i sine erindringer, at byen i augustdagene 1914 vrimlede med unge mænd, der søgte efter det rigtige tog for at komme videre. I løbet af august 1914 blev offentlige bygninger i byen - telegrafstationer, jernbaner, havnen og vejknodepunkter - bemanded med vagtposter fra sikringsstyrken, og den militære tilstedeværelse øgede anspændtheden. I halvtredsåret for krigens

udbrud - i 1964 - fortalte en koldingenser, købmand I. Bøttern, der var født i 1882, om sin tid i sikringsstyrken til Kolding Folkeblad. Bøttern påpegede i sine erindringer, at der netop var tale om en mobilisering af rigets våbenføre mænd, det vil sige, at mænd, der tidligere havde aftjent værnepligt, blev mobiliseret og indstillet på den truende krigsfare, men at der derudover rådede relativt frie forhold. Denne mobilisering var relativ uproblematisk sammenlignet med en mere omfattende indkaldelse af unge mænd omkring værnepligtsalderen, i og med soldaterne - med Bøtterns egne ord - "*blot skulle 'pudses af' og indordne sig under de nye forhold*". Sideløbende fik soldater, der lige som Bøttern drev egen virksomhed, mulighed for at passe deres forretninger. Reelt set var sikringsstyrken en slags milits-løsning, hvor den store andel af mobiliserede mænd, der ofte var stationeret nær eller i deres hjemby, måtte formodes at garantere en forbitret

modstand, som skulle virke afskrækkende i forhold til en invasion. Udviskningen af grænsen mellem militærtjeneste og privat foretagsomhed gav dog også visse problemer, som dog tilsyneladende blev klaret mindeligt. I erindringerne fortalte Bøttern, at han en dag var indkaldt til en skydeøvelse i Odense. Tiden var knap, og der måtte sprintes fra kontoret til stationen, så den samlede bagage nåede ikke med toget - blot geværet. Derfor stillede Bøttern til øvelse iført uniform og hvid flip. Dette kostede en irettesættelse, men der kunne etableres enighed med den overordnede om, at den obligatoriske straf med en stroppetur ville tage for megen tid. Øvelsen blev rundet af med en solid frokost, som blev skyllet behørigt ned med 11 snaps. Bøttern konstaterede tørt, at humøret ikke fejlede noget på hjemturen.

Mobiliseringen må dog have gjort et vist indtryk på befolkningen og overbevist dem om krigens alvor. I Oluf Bechs erindringer fortælles det, i det mere kuriøse hjørne, at sønnen af sognefogeden i Hejls ilede ned til slusen og råbte til tysken på den anden side, at "nu mobiliserer vi!". Danmark undslap imidlertid invasionen, selv om Bech sammen med chefen for grænsegendarmeriet måtte lægge hasteplaner for flytning af bankens beholdning til Viborg, og Kolding blev neutralitetens fortrop. Stille og roligt forblev krigen på afstand, og med tiden aftog den trykkede stemning. Det blev hverdag, men krigen gav alligevel anledning til mangt og meget. Neutraliteten gav lukrative handelsmuligheder, og de blev udnyttet af driftige folk. Oluf Bech skrev i sine erindringer:

"I min erindring fra de første måneder af krigen staar

En del af sikringsstyrkens Kolding-kontingent poserer - tilsyneladende i kammeratligt lag - for fotografen. Foto: Kolding Stadsarkiv.

de store hestetransporter, der i de dage i august, september og oktober og ogsaa senere foregik fra Jylland ned gennem grænsebyen til Sønderjylland og videre sydpaa. Hvor mangen aften og nat har jeg ikke hørt disse transporter drage gennem de stille gader. Hestenes klapren mod stenbroen fik saadan en underlig klang i denne stilhed, og tankerne drog med transporterne og hestene ned til de egne, hvor der blev kæmpet paa liv og død, og en underlig bedrøvelse greb sindet. Man kunde ikke sove, men stod op og iagttog, hvorledes det ene hold heste efter det andet drog gennem byen."

De krigsførende magters tørst efter forsyninger og ressourcer skabte en solid efterspørgsel, hvor Kolding var midtpunkt for udførslen fra Danmark. Bech skrev, at han nok kunne have ønsket sig en eksportafgift på hver hest, som var parentetisk for den enkelte, men som samlet set kunne have til-

godeset statskassen i betydeligt omfang. En anden måde, hvorpå Bech varetog statskassens interesser, var i den omfattende afregning i tyske mark, hvor nationalbankfilialen spillede en aktiv rolle i den spekulative handel, som Bech beskrev således: *"skønt der var uro og krig og bekymringer alle vegne, var der dog noget tilfredsstillende ved at mærke, at man igennem disse store transaktioner virkelig gjorde nogen nytte."* Interaktionen mellem entreprenante privatpersoner og myndigheder var dog ikke altid gnidningsløs. Bech fremførte i sine erindringer, at statsbanerne fastholdt afregning efter en fast, gunstig markkurs til gavn for en lokal kreatureksportør. I sin egenskab af bankdirektør gav Bech statsbanerne besked - via Nationalbankens hovedsæde i København - om dette tab, hvilket førte til en ændret afregning. Dette gav anledning til en kurre på tråden med kreatureksportøren, som Bech må have kendt privat, der eftertrykkeligt fik forklaret Bech, at statsbanernes afregningsmåde ikke vedkom ham. Penge lugter ikke, siger man.

Koldings mere jævne folk har næppe været optaget af dette. De har sandsynligvis glædet sig over opsvinget, som sikrede fremgang, beskæftigelse og penge i omløb, men én ting var udførslerne fra Danmark, noget andet var den forsyningsmæssige situation. Man kunne også risikere, at de næringsdrivende blev så begejstrede for de gode eksportmuligheder og den generøse afregning, at lysten til at handle indenlands fortog sig. Leif Ørkild skrev i sine barndomserindringer: *"Der kom hurtigt rationeringsmærker, [...] maksimalpriser og priserne steg. Der*

blev mangel på mange fødevarer. Franskbrød blev en mangelvare, og i smørret blev der blandet kartoffelmos. I stedet for kartofler fik vi kålrabi, der i øvrigt smagte udmærket." Ørkild tilføjede senere afvæbnende, at *"ordet gullaschbaron var kendt overalt i disse år, men i Kolding kun af navn. Vi kendte ingen, der med rette kunne tillægges dette navn, der nærmest var et skældsord. Vi vidste naturligvis, at der blev tjent store penge på kreatureksport, navne som Berliner-Nielsen og Jens Holm falder mig ind, og på åle-eksport."*

Helt glat gik det ikke med den forsyningsmæssige situation, og fra statsligt hold blev der foretaget ganske vidtgående indgreb for at sikre befolkningen de mest basale fornødenheder. Allerede i augustdagene 1914 bemyndigedes indenrigsminister Ove Rode til at foretage de nødvendige indgreb, og i den forbindelse blev der blandt andet nedsat den såkaldte overordentlige kommission, der fik betydelige beføjelser blandt andet til priskontrol og ekspropriation.

Annette Østergaard Schultz udgav i 2007 en bog om kriseforvaltningen under krigen, *I én og samme båd*, og hun omtalte her en karakteristisk sag fra Koldingegnen. Fra marts 1917 var der ved et statsligt cirkulære indført lokale korntilsynsmænd, der skulle effektuere statens mål om at overtage, oplagre og fordele beholdninger af rug og hvede. Korntilsynsmændene fik en del opgaver og beføjelser - blandt andet at holde tilsyn med enkeltejendommens beholdninger af korn til brød, af foder- og sædekorn og til at fremskaffe den nødvendige mængde korn til at afværge kornmangel.

På Kolding-egnen havde korntilsynsmand Hans J. Jensen og proprietær Thomsen i hvert fald ikke let ved at blive enige. Proprietæren havde som så mange andre fået besked på at aflevere sin oplagrede hvede, der var høstet i 1916, til gavn for "*det almene bedste*", som Østergaard Schultz citerede korntilsynsmanden for at have sagt. Proprietær Thomsen tog imidlertid sagen oppefra og ned. Han lod hveden ligge nogle måneder og håbede på, at sagen så blev glemt. En påmindelse fra korntilsynsmanden indløb imidlertid, og så tog proprietæren kontakt til sin bekendte, amtsrådsmedlem H. Wissing, og klagede sin nød. Hveden var beregnet som såsæd, og staten kunne næppe gøre krav på forudsætningen for næste års høst. Via amtet blev der henvist til et kornmøde i Esbjerg, hvor fællesudvalget for amtets prisreguleringskommissioner, der blandt andet havde beføjelser til at indføre maksimalpriser, udtrykkeligt havde fastslået, at 1916-høsten *ikke* måtte anvendes til såsæd. Den nye hvede, høsten var i gang, havde desuden langt bedre spireevne. Ifølge Østergaard Schultz mistænkte korntilsynsmanden, at proprietær Thomsen skulle være svært interesseret i at aflevere 1917-høsten i stedet for, så han derved kunne få den nye maksimalpris. Selv om amtet bragte sagen for Indenrigsministeriet, der ikke mente at kunne give Thomsen dispensation, gav han dog ikke så let op. Thomsen mødte personligt op på Kornkontoret i København, hvor han klagede sin nød og påpegede, at hvis han ikke måtte bruge den gamle såsæd, fik han slet ikke besået sine marker. Thomsens anførende må have gjort indtryk, for nu kørte karrusellen endnu en omgang, og sagen endte igen hos amtet og

korntilsynsmanden. Endnu en måneds pause fulgte. Thomsen skiftede formentlig mellem at gnide sig i hænderne og bide negle, men han satte velsagtens sin lid til at have smidt så meget grus i maskineriet, at bureaukratiet ville give op, men nej: Et nyt afslag fulgte. Sådan varetog den danske bondestand og de danske myndigheder forskellige interesser.

Et helt særligt aspekt ved Første Verdenskrig var de sønderjyder, der blev indkaldt til tysk krigstjeneste. Med den dagældende grænseføring var den nuværende Kolding Kommune delt ved Kongeåen, det vil sige, at den sydlige del af kommunen var under tysk herredømme. Det lokalhistoriske arkiv i Christiansfeld har samlet en række levnedbeskrivelser af de, der var indkaldt til tysk krigstjeneste. Flere af disse er skrevet af de efterladte til faldne soldater. En af de indkaldte var Nis Paulsen, født i 1884 og fra Tyrstrup, hvis familie ihærdigt kæmpede for danskheden. Levnedbeskrivelsen er forfattet af Nis Paulsens broder Thomas i 1960. Familien Paulsen var optanter, det vil sige familien havde beholdt deres danske statsborgerskab, selv om de nu levede under fremmed herredømme. Med dansk statsborgerskab var familien garanteret et vågent øje fra myndighederne, ikke mindst når det gjaldt politisk virksomhed og agitation for danskheden. Preussiske statsborgere nød derimod en række politiske rettigheder og mindre opmærksomhed, så derfor betalte familien sig - ifølge levnedbeskrivelsen - på et tidspunkt til at skifte statsborgerskab til preussisk, for dermed at forbedre mulighederne for at føre kampen for danskheden. I april 1915 blev Nis Paulsen indkaldt til krigstjeneste

Der høstes på en gård - så vidt vides ikke proprietær
Thomsens - ved Nørre Bramdrup cirka 1915.
Foto: Øyvind Hede / Kolding Stadsarkiv.

'Soldat Martin' - vi kender ikke hans efternavn - fra Christiansfeld sendte dette billede som postkort til sin hustru i 1915. Den tyske tekst på tavlen lyder

oversat: Verden er vid og skøn. Hvem ved om vi ses igen? Foto: Christiansfeld Lokalhistorisk Arkiv.

og sendt, via uddannelsen i Nortoft ved Neumünster, til det 141. infanteriregiment ved østfronten. Ved den langstrakte og derfor temmelig flydende østfront deltog Paulsen i regulære angrebsbølger, det vil sige, at kolonner af soldater efterfulgte hinanden mod fjenden, som så fyrede løs på kanonføden forrest. Man satsede - forenklet sagt - på, at man havde flere mænd, end modparten havde kugler.

I foråret 1916 blev Paulsen bevilget orlov, *"Gud havde bevaret ham"*, som broderen skrev i levnedsskildringen, og efter endt orlov blev han sendt til vestfronten, hvor den tyske hær forberedte en betydelig offensiv ved Somme-floden i Nordfrankrig. Denne kolossale militæroperation, der rasede fra juli til november 1916, kostede mere end 1 million døde og sårede, heriblandt var Nis Paulsen, der fik en granatsplint i hovedet og blev overført til et lazaret i Erfurt. Dette var så at sige held i uheld, for et ophold på et lazaret gjorde ofte de krigsmærkede soldater godt og blev også i Nis Paulsens tilfælde oftest afsluttet med en længere orlov. Krigen kaldte dog på ham igen, og man får et indtryk af de logistiske vanskeligheder fra broderens beretning, hvor Paulsen først blev sendt tilbage til sit oprindelige regiment ved østfronten for derefter at blive omdirigeret til vestfronten med en ny transport. Undervejs til vestfronten pådrog Nis Paulsen sig dog en gevaldig forkølelse, så da han nåede frem til bestemmelsesstedet, meldte han sig syg og blev indlagt på sygestuen lige bag fronten. Denne gang blev opholdet i sygesengen dog anderledes tragisk. Under kampe den 19. december 1916 - altså faktisk efter afslutningen på de store militæropera-

tioner - traf en fransk granat sygestuen med mange døde og sårede til følge. Nis Paulsen var blandt de hårdt sårede, og den 22. december 1916 døde han i sygesengen, 32 år gammel. Han blev begravet i den franske by Etalon, og familien fik nogen tid efter hans død tilsendt et billede af graven og nogle få personlige ejendele. *"Vi vil altid bevare mindet om ham i ærbødighed og taknemmelighed"* sluttede broderen sin levnedsskildring. Det blev dermed ikke Nis Paulsen forundt at opleve den fuldbragte kamp nogle år efter, da Sønderjylland stemte sig hjem. Her spillede Oluf Bech imidlertid en hovedrolle som betroet embedsmand. *"Jeg husker fra den tid, hvor vi, naar vi havde forladt Vamdrup, i det tyske tog sad og lyttede efter den lyd, hjulene frembragte paa skinnerne. Den var anderledes paa de danske end paa de tyske. Jeg tror, at det var skinnernes længde, der gjorde det, og pludselig mærkede vi lyden forandres, og [så] havde vi overskredet grænsen, hvilket ogsaa markeredes ved, at telegrafpælene nu var paa den anden side af jernbanelinien. Det varede dog ikke længe, før vi bestemte vidste, hvor grænsen var, og det var altid med vemodige og bedrøvede følelser, vi overskred den. Landet var af udseende jo akkurat det samme, og befolkningen var dansk, og mange af dem var beslægtede med vore venner og bekendte i Kolding egnen."* Sådan beskrev Oluf Bech sit forhold til det tabte land, og det var måske derfor, at han allerede fra et tidligt stadium stillede sig til rådighed for arbejdet med genforeningen. Ved møder med den internationale kommission CIS, der fra Flensborg iværksatte og overvågede afstemningen og planlagde skiftet til dansk administration, var Bech den sagkyndige

Nis Paulsens forlovede Anna Kirstine Bonde. Hun giftede sig aldrig sidenhen.

Foto: Christiansfeld Lokalhistorisk Arkiv.

i spørgsmål om overgangen fra tyske rigsmark til danske kroner. "Det var paalagt og betroet mig, at bringe den danske krone ned i det genvundne land" skrev han i sine erindringer, og det var både i overført og konkret betydning sandt. Den 20. maj 1920, "i smukt majvejr", satte en kolonne biler med Bech i spidsen sig i bevægelse fra Kolding mod Haderslev lastet med danske kroner. Bankdirektørerne fra det

ganske sønderjyske land var sat stævne her. Sederne og mønterne var friske og ucirkulerede, "det gjorde lykke dernede, at vi kom med saa gode penge" skrev Bech i sine erindringer, og den 10. juli 1920 kom Christian X til Kolding og hilste på Oluf Bech. Kongen var parat til at ride til det genvunde land.

Referencer

- Dedenroth-Schou, Birgitte og Petersen, Jens Åge S. *Rådhus og bystyre i Kolding*. 2001.
- Jensen, Henrik. *Krigen 1914-1918*. 2014.
- Jünger, Ernst. *I stålstormen* (udg. første gang 1920)
- Remarque, Erich Maria. *Intet nyt fra Vestfronten* (udg. første gang 1929)
- Schultz, Annette Østergaard. *I én og samme båd*. 2007.

Kilder

- Kolding Stadsarkiv, A 8294: *Oluf Bechs erindringer, "Under første verdenskrig"*.
- Kolding Folkeblad, 7. august 1964. *Man fik mest muligt ud af tiden i sikringsstyrken*.
- Kolding Folkeblad, 11. oktober 1973. *Under første verdenskrig*.
- Lokalhistorisk arkiv i Christiansfeld, A 267: *Gårdejer Nis Paulsen, levnedsløb*.

Oluf Bech tager imod Christian X, da Kongen ankommer til Kolding den 10. juli 1920.
Foto: Kolding Stadsarkiv.